

Les 1: Qualitative Research and excellence

Kwalitatief onderzoeken

- gebaseerd op vele beslissingen tijdens op het proces
 - Continu proces van reflectie en ethiek
- belangrijk om onderzoeksdagboek bij te houden
- Belangrijke stappen:
 - Wat wil je bestuderen?
 - Zit je gepassioneerd in je onderzoek? (wie ben ik? Waar ben ik goed in? ...?)
 - een balans vinden tussen het theoretische en het praktische
 - Je moet altijd blijven lezen (ook tijdens het praktijkonderzoek)
 - maak een schema of overzicht van de inhoud van de literatuur
- **Verschillende vormen van onderzoek**
 - **interpretivism: tijdens het onderzoek je interpretaties verder uitwerken tot onderzoek**
 - **Grounded theory: onderzoek baseren op structuren die naar boven komen uit onderzoek**
 - **Action research: acties organiseren**
 - **Working with narratives: werken met verhalen**
- Denk na over de **impact** van je onderzoek → persoonlijk/ praktisch/ theoretisch/ politiek/ methode ontwikkeling/ ...
- **Onderzoeksvragen**
 - individuele ervaringen
 - gelinkt aan sociale structuren (leerkracht gelinkt aan visie school)
 - kwalitatief onderzoek dient om dingen te begrijpen
- de **locatie** van onderzoek kiezen:
 - ben je insider of outsider?
 - Hoe krijg je toegang tot je doelgroep?
- Hoe kies je je **doelgroep**:
 - toeval? Typische casussen? Uit de theorie (bep. Kenmerken)? Homogeen/ heterogeen? Sneeuwbaltechnieken (via via mensen vinden, ken jij nog iemand die...?)
- **Onderzoekstechnieken**:
 - participerende observaties (blijf eerlijk), focus groepen, kwalitatieve interviews, case studies, ... → triangulatie
 - Onderzoek/lees hoe deze vormen van onderzoek werken
- **Betrouwbaarheid**
 - belangrijk!
 - steek er tijd in
 - gebruik triangulatie
 - bespreek met je groep
 - eigen vooroordelen blootleggen
 - externen betrekken bij je onderzoek
- **Timing!**
- **Talk the talk and walk the walk, doe wat je zegt**
- **Piloot studies!** (kleine onderzoeken om werk te verdelen)
- **Ethiek**:
 - blijf beleefd, ...
 - niet enkel 'informed consent'

Les 2: Introductie oefening

Situering:

- Valt +/- samen met de contouren van zeven statistische sectoren:
- Ten noorden (stationsbuurt Noord): Patijntje, Ganzendries, Station
- Centraal: Spoorweg
- Ten zuiden (stationsbuurt Zuid): Over De Meersstraat, Aaigem, Sint-Pieters-Aalst
- Oppervlakte: 3,05 km²
- Aantal inwoners: 12.867

Cijfers zeggen iets/onthullen maar zeggen/verhullen niet alles.

- Niet opgenomen in de statistieken:
- Voetgangers, fietsers, auto's, bussen, trams,...
- Handelaars
- Pendelaars en toeristen
- Daklozen
- Scholieren en studenten...
- verschillende publieke ruimtes (en verschillend ruimtegebruik), vb. grootschalig groen met begrenzing De Leie, Blaarmeersen, Watersportbaan, Bourgoyen & Parkbos, Citadelpark,... en kleinschalig groen
- verschillende woontypologieën binnen eenzelfde statistische sector
- sociale woningen in de Verpleegstersstraat en de Prosper Claeysstraat

Onderzoeksdoel

- Nood aan kwalitatief/interpretatief onderzoek dat de cijfers en globale trends kan duiden
- Voorlopige indrukken
 - o Tot nog toe jonge en begoede wijk ('ziel') en eerder verborgen marginalisering cf. weinig sociale actoren die inspelen op sociale cohesie en leefbaarheidsvraagstukken
 - o Het spoor als mogelijke fysiek-ruimtelijke maar ook sociale breuklijn, andere sociale breuklijnen?
 - o Netelige en prangende vraagstukken: verdere bouwplannen station, inplanting nieuwe sociale woningen, invulling S-gebouw, masterplan mobiliteit,...

Probleemstelling

- aandacht voor het perspectief van mensen die de buurt gebruiken wordt vaak via romantische idee van '**bewonersparticipatie**' vorm gegeven (bevragingen, enquêtes, dialoogtafels, klankbordgroepen,...), waarbij de bestaande kennis gefragmenteerd is op het vlak van verzameling én analyse
 - o vb. 'Kom uit je Schelp' in Oostende
- **co-creatie** wordt bij dit onderzoek begrepen als het kruisen van kennis van beleidsmakers, onderzoekers, mensen die de buurt gebruiken en studenten

- cf. Stadsacademie

Interdisciplinair kruisen van kennis (knooppunt-denken):

- **politiek perspectief** ('policy'/'power'/'macht')
 - cf. bestuurskunde
- **fysiek-ruimtelijk perspectief** ('place'/'matter'/'beton')
 - cf. architectuur en stedenbouwkunde
- **sociaal-cultureel perspectief** ('space'/'mind'/'ziel')
 - cf. pedagogiek en sociaal werk

De ziel:

- **Doelstelling**
 - sociaal-culturele kennis ontginnen en analyseren over de leefbaarheid van, en kwaliteit van samen leven in, de buurt
 - de buurt leren 'lezen': de gelaagdheid en ambiguïteit van bestaande betekenisverlening over bestaande sociale interacties exploreren, en documenteren hoe mensen de wijk ervaren en gebruiken
 - deze inzichten interpreteren en relateren aan structurele en systemische elementen in de buurt, zoals bestaande en veranderende fysiek-ruimtelijke aspecten van de woonomgeving, publieke ruimte, mobiliteit,...
- **Centrale vraagstelling**
 - hoe wordt de buurt ervaren en gebruikt door een diversiteit van bewoners, pendelaars, toeristen, handelaars, werknemers, schoolgaande jeugd, daklozen,...
 - hoe wordt dit in positieve of negatieve zin beïnvloed door het fysiek-ruimtelijk beleid in het verleden, het heden en in de toekomst?

Onderzoeksmethodologie

- **Globale onderzoeksmethodologie**
 - **interpretatief onderzoek**
 - theoretische stroming in de sociale wetenschappen, geïnspireerd door de antropologie: "symbolisch interactionisme"
 - doel: 'onbegrijpelijke' sociale problemen leren begrijpen in de micro-cosmos van Chicago als grootstedelijke context
 - interpretatie van 'nieuwe' sociale problemen waarbij dominante opvattingen tekort schieten om deze te begrijpen vanuit een humaniserend perspectief
 - vb. actueel gedrag van Syrië strijders (IS)

- **symbolisch interactionisme**
 - based on the assumption that *human experience* is mediated by *interpretation* (Blumer, 1969)
- niet het individu, maar **het *symbool*** wordt gezien als **constituerend element van de samenleving**
 - “People act, not on the basis of predetermined responses to predefined objects, but rather as interpreters, definers, signalers, and symbol and signal readers *whose behaviour can only be understood by having the researcher enter into the defining process*”
 - het symbool wordt geproduceerd in sociale interacties: **subjectieve *ervaringen*** zijn de **neerslag van een interactie- en interpretatieproces** tussen mensen
 - **Symbolen als ‘sensitizing concepts’**
 - *verbeeldingskracht om betekenis te decoderen*
 - *In contrast met definitieve concepten, geeft een sensitizing concept “the user a general sense of reference and guidance in approaching empirical instances*
- Een lantaarnpaal kan verschillende dingen zijn voor verschillende mensen (definitie voor ouders, veel betekenissen voor kinderen).
- **Centraal uitgangspunt in onderzoek:** er wordt een essentieel onderscheid gemaakt tussen ‘ervaring’ en ‘interpretatie’
 - Data-verzameling en data-analyse – wisselwerking!
 - Detectivewerk!
- **Ervaring**
 - Onderzoek naar de leefwereld en betekenisverlening van onderzoekssubjecten
- **Interpretatie**
 - betekenis geven aan een gelaagde sociale realiteit
 - het *individu* wordt altijd gezien in relatie tot structuren, discours en praktijken in de *samenleving* cf. leefwereldoriëntatie.
 - *Interpretatie vergt verbeeldingskracht*
 - *‘imagination is the capacity to shift from one perspective to another (...) there is always the urge to know the social and historical meaning of the individual in society and in the period in which he has his quality and his being’ (Wright Mills, 1959: 7)*
- **verschillende werkelijkheidsniveaus (Schuyt, 1972):**
 - Het feit: Het actuele handelen

- De subjectieve interpretatie: de leefwereld van de verschillende actoren
- De interpretatie van de sociale wetenschapper:
 - Nood aan kritische reflexiviteit en het openlijk bespreekbaar maken van de eigen onderliggende en vaak veranderende opvattingen en keuzes, complexiteiten, dilemma's die tijdens het onderzoeksproces boven drijven
- **Specifieke onderzoeksmethoden van data-verzameling en data-analyse**
 - **6 onderzoeksporen**
 - In kaart brengen van beleidsdiscours en bespreekbaar maken van duurzame beleidsbeslissingen
 - Kwalitatieve analyse van functies/voorzieningen en sociaal-economische dimensies
 - In kaart brengen van het alledaagse gebruik van de publieke ruimte
 - In kaart brengen van de alledaagse paden en routes doorheen de wijk
 - In kaart brengen van sociale cohesie, gemeenschapsvorming, burgerschapsinitiatieven
 - In kaart brengen mogelijke sociale breuklijnen sociale huisvesting en geheugen van de wijk

Les 3: Kwalitatieve inhoudsanalyse

Analytisch proces in zeven stappen (Kaid, 1989)

- **Formuleren van de onderzoeksvraag**
 - **Aanleiding:** belevingsonderzoek in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap (afdeling Jeugd)
 - **Onderzoeksvraag:** hoe beleven kinderen in armoede in Oostende, Ronse en Leuven hun vrije tijd?
 - 'Stem geven' aan kinderen in armoede via participatief onderzoek (cf. "ervaring")
- **Selecteren van de te analyseren data**
 - Het documenteren en capteren van "ervaring van armoede" (verhalen vangen)
 - Via 'rondhangen' (ethnografisch onderzoek)
 - Via 'small talk' (informele kwalitatieve interviews)cf. in/formed consent (rol van onderzoeker duidelijk maken/bandrecordertje/pc...)
- **Definiëren van de categorieën**
 - Het verhaal van Benjamin (7 jaar), de jongen met de nieuwe fiets
 - Deel fietsen
 - Deel dromen
 - **Data leren kennen**
 - Transscriptie

- Jezelf onderdompelen
 - Herhaald en actief lezen
 - Patronen en betekenis zoeken
- **“Interpretatie”: ‘crisis of representation’?**
 - Ambigüiteit van ‘ervaring van armoede’: subjectieve en singuliere ‘waarheid’ die afhankelijk is van maatschappelijke hulpbronnen, context, tijd... vb. aliënatie?
 - Wat is armoede/armoedebestrijding?
 - Poging tot tentatief capteren en interpreteren van leefwereld van kinderen in armoede zorgt voor extreme complexiteit, zeker ook bij de rapportage en representatie van bevindingen
 - Nood aan verschillende brillen (referentiekaders) v.d. onderzoeker
 - Verschillende repertoires van interpretatie in relatie tot het armoedeprobleem mogelijk:
 - Armoede is een sociaal probleem
 - Armoede is een individueel probleem, ...
 - ! Keuze voor theoretisch perspectief – leefwereldoriëntati – aliënatie
- **Codeerproces uitzetten = het organiseren van grote hoeveelheden tekst in minder categorieën (Weber, 1990)**
 - Zie vorige stukje
- **Implementeren van het codeerproces (codes groeperen en ordenen onder thema’s)**
 - Codes verwijzen naar iets dat interessant lijkt te zijn
 - Stukjes data met dezelfde code, voeg je samen
 - Zoveel codes als je kan vinden, maar probeer context te behouden
 - Eén stukje data kan verschillende codes hebben en dus tot meerdere thema’s behoren
 - Verschillende codes vormen overkoepelende thema’s
 - Wat zijn mogelijke relaties tussen codes en thema’s?
 - Rest-categorie
 - Codeer alles, sluit niets uit
 - Voeg samen

- Reflecteren je thema's je data op een goede manier? Kan je een consistent verhaal vertellen? (cf. krachtige naam voor de thema's)
- **Bepalen van de betrouwbaarheid (zie ook ethiek van onderzoek)**
 - Kwaliteitscontrole is nodig 'van kop tot teen'
 - De kennis van de interpretatieve onderzoeker is niet objectief maar subjectief
 - Niet op éénzelfde lijn te plaatsen met de kwantitatieve onderzoeker ('meten'/'interpreteren') – wel complementair!
 - Het vergt daarom wetenschappelijke integriteit (cf. **validiteit en betrouwbaarheid**) van de onderzoeker om data te verzamelen, te interpreteren en representeren
 - **Validiteit:**
 - Validiteit/authenticiteit: doe je onderzoek naar wat je beweert te onderzoeken ('verdedigbare beweringen')? Zijn je onderzoeksstrategieën transparant en geloofwaardig?
 - vb. Expliciet maken van de eigen uitgangspunten – situeer jezelf in relatie tot de onderzoekscontext
 - Vb. Transparant maken van het onderzoeksproces (vallen & opstaan, vertel over de complexiteit en geïnformeerde en gebalanceerde keuzes/bijsturing, zorg dat lezers heel concreet kunnen volgen wat je hebt gedaan en anders zou doen,...)
 - **Betrouwbaarheid:**
 - Betrouwbaarheid: kan een bevinding gereproduceerd worden in de tijd en door andere onderzoekers? Zijn je onderzoeksbevindingen geloofwaardig?
 - Vb. Inter-beoordelaarsbetrouwbaarheid (vier-ogen principe)
 - Vb. Iteratief proces: cycli tussen data verzamelen en analyseren
 - Vb. Rapportage: vertel het complexe verhaal coherent, ga niet beschrijvend maar analytisch te werk (cf. theorie-empirie), geef pertinente/levendige voorbeelden, overtuig
- **Analyseren van de bevindingen**
 - 2 fases:
 - Conventionele inhoudsanalyse
 - Gerichte inhoudsanalyse

Les 4: Ethische dimensies van onderzoek

Situering: ethiek in de FPPW

- **Algemeen Ethisch Protocol** (<https://www.ugent.be/pp/en/research/ec/overview.htm>)
 - courant in revisie

- De ethische commissie geeft nooit toestemming als het project al gestart is (vb. pilootstudie)
- Guidelines voor masterproeven, artikels,...
- Vragen tijdens de verdediging van je masterproefonderzoek, doctoraatsonderzoek,... (cf. verschillende dimensies van onderzoek)
- Bij de voorbereiding van het onderzoek onderzoeken onderzoekers de aanvaardbaarheid van het project met respect voor de algemene ethische basisprincipes
- In het geval van enige twijfel moet de onderzoeker een Specifiek Ethisch Protocol indienen bij de Ethische Commissie
- **Advies in een notendop**
 - Bespreek dit met je promotor/begeleider!
 - Bij de aanvang van je project/onderzoek (vooraleer je respondenten rekruteert/ data verzamelt)
 - Bij complexiteiten in je onderzoeksproces
- **Specifiek Ethisch Protocol**
 - 1. Titel van het project
 - 2. Naam van de onderzoeker(s)
 - 3. Financieel sponsor van het project
 - 4. Samenwerking buiten universiteit
 - 5. Samenvatting van het project
 - maximum 200-400 woorden, op een begrijpelijke manier uitgelegd (probleemstelling, onderzoeksvraag, objectief, methodologie)
 - 6. Bedreiging voor participanten?
 - 7. Zijn er risico's gekend op voorhand?
 - 8. Als de participanten volwassenen zijn die geen consent kunnen geven, aan wie zal toestemming gevraagd worden?
 - 9. Als de participanten minderjarig zijn, aan wie zal toestemming gevraagd worden?
 - 10. Zal er misleiding gebruikt worden, en zo ja, waarom?
 - 11. Hoe zullen de participanten geïnformeerd en gebrieft worden over de bevindingen?
 - 12. Zullen studenten ingeschakeld worden om het onderzoek uit te voeren? Zo ja, motiveer hoe en geef aan welke begeleiding ze hierin zullen krijgen
 - 13. Data-management
 - 14. Verwacht u andere moeilijkheden tijdens het onderzoek?
- Van elke vakgroep vertegenwoordiging in de Ethische Commissie

Verschillende dimensies van ethiek

- **Procedurele ethiek**

- **De procedure in de FPPW (algemeen/specifiek ethisch protocol) is een typisch voorbeeld van procedurele ethiek**
 - Ethiek die gemandateerd en gelegitimeerd wordt door institutioneel verankerde commissies
 - Ethiek die professionele en morele codes voor 'goed gedrag en zeden' voorschrijft
 - Vb. Adequaat omgaan met informed consent, vertrouwelijkheid en anonimiteit, bescherming,..
- **Kritiek op procedurele ethiek**
 - Eng van geest
 - Controlerend
 - Neutraliteit onmogelijk
 - Niet flexibel in relatie tot complexe sociale realiteiten
 - Reflexiviteit: blinde vlekken leren benoemen en verantwoorden – *cf. Bewijs van Goed Gedrag en Zeden*

- **Geleefde ethiek**

- **Relationeel**
 - Wederzijds respect
 - Vermijden van exploitatie
 - Erkenning van asymmetrische machtsrelaties
- **Situationeel**
 - De onverwachte, vaak subtiele en verrassende, maar belangrijke momenten in het onderzoeksproces
- **Sociaal-politiek**
 - Onderzoek kan zich niet distanciëren van historische, sociale, culturele, en politieke ontwikkelingen en context
 - Positionering in plaats van neutraliteit

Les 5: DISCOURSE ANALYSE (PPT)

= Naast narratief onderzoek, of arts-based research is er discourse analyse, een andere manier om kwalitatieve data te analyseren

= de meest theoretische van alle manieren om aan kwalitatief onderzoek te doen. In die zin dat er een hele theoretische geschiedenis achter zit, maar ook dat theorie dient als een bril of perspectief om beter te kijken naar de data.

Een kleine voorgeschiedenis

- (POST-) STRUCTURALISME

- **S:** betekenis komt uit relaties tussen tekens (bv. opposities: wit versus zwart)
 - er zit een structuur “achter” de taal zoals wij die produceren
 - relatie tussen woord en object is arbitrair (zien we aan verschillende talen: wit - blanche – white), maar betekenis door verschillen in tekens (mat – kat) of woordenschat (wit versus zwart: wit is wit omdat het geen zwart is)
 - **Denotatie:** zwarte jongen met pet die saluueert
 - **Connotatie:** patriotisme door jongen vanuit gekoloniseerd land
 - **Mythe:** imperialisme, “iedereen houdt van Frankrijk
- **PS:** sociale ruimte (organisaties, instituties, concepten, identiteiten) worden ook discursief geconstrueerd
 - Dus de wereld buiten ons bestaat niet? (dit is een foute interpretatie)
- The fact that every object is constituted as an object of discourse has *nothing to do* with whether there is a world external to thought ... An earthquake or the falling of a brick is an event that certainly exists, in the sense that it occurs here and now, independently of my will. But whether their specificity as objects is constructed in terms of 'natural phenomena' or 'expressions of the wrath of God' depends upon the structuring of a discursive field

- Archeologie van kennis

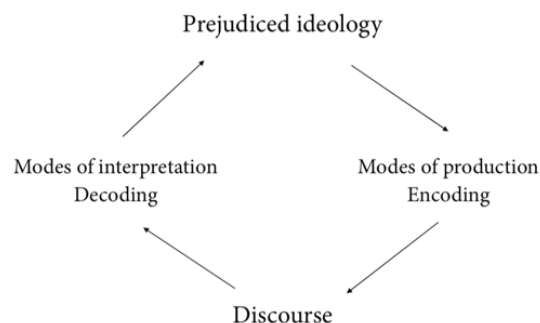
- Productie van waarheid kan niet los gezien worden van (wetenschappelijke) discoursen
- Eerst aanpassen aan het discours, voor je er spreker van wordt (subjectivering)
- je moet eerst de talen leren voordat je een identiteit krijgt.
- Voorbeeld “the process of becoming a teacher is a process in which a novice gradually adopts and subjects him/herself to the multiple modes of speaking and writing which are available in the teaching profession.” of toch diegene die op dat moment populair zijn binnen de discipline.

- NEW LITERACY STUDIES

- Taalgebruik in situaties
- Instituties & media
 - Hoe beïnvloeden bepaalde instituties en media onze taal: wat maken ze mogelijk, waarin beperken ze ons. Bv. geschreven tekst: lineaire gedachten
- Taalgebruik als vorm van geletterdheid
- Democratie en burgerschap
 - Links tussen onderwijs en burgerschap/politiek participatie: wat is nodig om te participeren? Of wat wordt gezegd dat nodig is om te participeren?
- **CONVERSATION ANALYSIS**
 - Constructie van sociale orde vanuit dialoog
 - Regels van een conversatie
 - Turn-taking: onbeleefd of afwachtend (*je beurt afwachten*)
 - conversation analysts can be seen as sociologists who assume that everyday social structure is a skilled accomplishment by competent actors (cf. ethnomethodology). Conversation is one such type of action and one which is particularly salient in social terms. Moreover, conversation can be recorded and described in detail, with transcriptions providing a yardstick for the replicability of social-scientific analysis.

Poging tot definitie

- **Discours** = taal die voorbij de enkele “zin” gaat (om zich te onderscheiden van linguïstiek of zinsontleding (onderwerp – werkwoord)), en voorbij het “individu” (in de zin dat betekenis niet gezocht wordt bij het individu, in het hoofd van dat individu, maar bij een groter geheel)
 - een bepaalde manier van ‘spreken’
 - een specifiek raster om naar de wereld te kijken
 - een cluster van ideeën, beelden en culturele praktijken die bepalen wat er gezegd kan worden, hoe er over een bepaald onderwerp gesproken kan worden en welke attitude passend is.
- **Discours & ideologie**
 - We zien ideologie terug in taal, maar taal voedt ideologie ook weer (encoding - decoding)

(Adapted from Van Dijk 1987)

-
- **Critical Discourse Analysis**
 - In group & out group (evt. exclusie)
 - Macht (wie mag wat zeggen)
 - Creatie van public discourses
- **Discourse as the Recontextualization of Social Practice**

- discourse is steeds een hercontetualiseren is van sociale praktijken of van andere discoursen (vervangingen, Verwijderingen, Herschikkingen, Toevoegingen)
- Denk maar aan de krant: op 1 niveau, de “vertaling” van een gebeurtnis in taal, maar ook het discours van de verslaggever, getuigen, ... komen aan bod in krant.
- **Doel van discoursanalyse**
 - Op zoek naar talige patronen en strategieën om denkbeelden of ideologieën over maatschappij of personen bloot te leggen

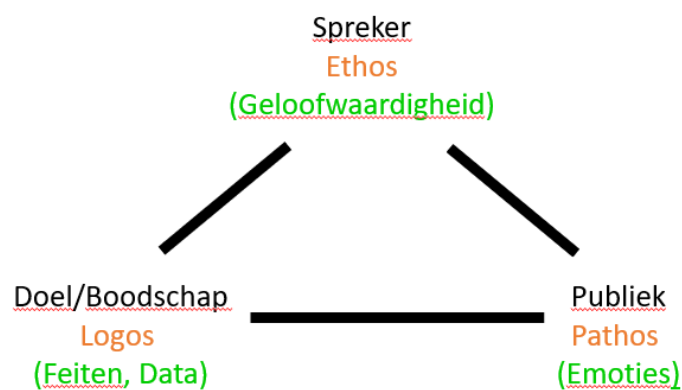
Functioneel - Speech Act Theory

- **Performatieve taal:** speech, taal, is niet zomaar communicatie, het overbrengen van informatie, maar ook een actie die gevolgen heeft. Het is functioneel binnen een bepaalde situatie (verschil met wie iets zegt priester t.o.v. vreemde)
- In SAT zal taal bekijken als een manier om performatief te spreken, het vervagen van de grenzen tussen vaststelling en acties met de bedoeling om de geesten van mensen te beïnvloeden.
 - Bv. Beloftes: “Ik beloof dat ik er morgen zal zijn”, enerzijds een stelling, anderzijds creëer je ook een verwachting (je overtuigt de andere dat hij op jou kan rekenen). Waarschijnlijk zal hij wachten op je op een bepaalde plek, op een bepaald uur. Je hebt hem overtuigd dat je er zal zijn.
- **Performative taal is institutioneel**
 - Hangt samen met instituties, maar ook vertrouwen tussen gesprekspartners. De functie van taal wordt beïnvloedt door de context, maar ook wie de sprekers zijn (welke rol ze vervullen).
 - Altijd rekening houden met de context (onbetrouwbare mensen ga je niet vertrouwen, acteurs trouwen niet echt)
- De aandacht voor functionaliteit benadrukt de handelings- en uitkomstgerichtheid van een bepaald discours.
 - Bijvoorbeeld het taalspel dat binnen de academische wereld wordt gespeeld is anders dan het taalspel waarin we over hetzelfde onderwerp spreken onder vrienden, familie, sociale werkers, leraren etc.
- De functionaliteit van taal impliceert dat taal retorisch opgebouwd is (Billig). De studie van discours is de analyse van de retorische strijd die in taal gevoerd wordt.
- **3 Taalcomponenten voor performatieve speech-acts:**
 - 1) **Locutie:** wat je zegt (vaststelling dat het warm is)
 - 2) **Illocatie:** wat je wilt dat gebeurt (je wil dat iemand het raam opendoet)
 - 3) **Perlocutie:** wat er gebeurt als gevolg (iemand doet het raam open)
- Het “wir schaffen das” van Angela Merkel lijkt op één niveau een simpele vaststelling (wij, Duitsers, zijn gastvrij en rijk genoeg om vluchtelingen op te nemen), maar door de

- situatie (sceptis en angst voor vluchtelingen) en de status die ze heeft, maakt ze de realiteit zo dat mensen overtuigd raken dat het mogelijk is. Acties volgen ... **(Politiek)**
- Maar de taal die we dagelijks gebruiken heeft ook deze impact. Zo vlug we spreken over “vluchtelingenprobleem”, “crisis” of “toestroom”, heeft dit een impact. Het creëert een realiteit waarin we het probleem moeten oplossen **(dagelijkse leven)**
 - Ook in onderwijsdiscussies moeten we opletten op de woorden die gebruikt worden **(onderwijs)**
 - o Leerwinsten veronderstelt een economisch kader en men verwacht dus bepaalde handelingen om die leerwinsten te maximaliseren.

Constructie – Retoriek

- Het tot stand komen van een discours is steeds gebaseerd op een **keuze of selectie** van bepaalde (mogelijke) linguïstische bronnen.
- We verlenen betekenis aan de werkelijkheid via tekstuele en talige constructies:
 - o Media: tekstueel en audiovisueel
 - o Genres: bv. Beleidsdocumenten (onderwijs, zorg etc.) een wetenschappelijk rapport
- Belangrijk voor het constructionisme als theoretisch kader is dat een discours binnen een bepaalde **community** tot stand komen
- **Retoriek:**
 - o Dit stond al bij Aristoteles centraal, en retoriek was ook de kunst om te ontdekken op welke manieren je allemaal kan overtuigen. Een verkenning van welke middelen je hebt om iemand te overtuigen.
 - Retoriek wordt de studie van welke middelen je inzet, welke keuze je maakt (bewust of onbewust)
 - o **Dagelijkse leven:** Stel je voor, in een onderwijssituatie, dat je uitstel moet vragen voor een opdracht (even los van wat waar is of niet). Dan zal je argumenten proberen te bedenken waarop je uitstel kan krijgen
 - o Niet enkel woorden, maar ook **beelden, design** (een richtingsstraten voor minder verkeer), **geluid** (opzwellende violen voor spanning), ...

- o
 - **Logos:** Een boodschap kan overtuigend zijn omdat het voorbouwt op feiten, onderzoek, op kennis van autoriteiten. Dit is de “logos” van een boodschap: letterlijk “woord”, maar we herkennen er het woordt “logica” in.
 - Zie reclame “20% meer”: percentages of tests spelen ook op logos

- **Ethos:** We herkennen het woord “ethiek”. De spreker zal werken met gedeelde (westerse) waarden of normen, door sympathie op te roepen, door zich betrouwbaar voor te stellen.
 - “Ik ben een goedaardig mens, dus was ik zeg kan je vertrouwen”
 - Professionals worden gebruikt om de boodschap kracht bij te zetten. (bv. tandartsen)
- **PATHOS:** het spelen op emoties, plichtsbewustzijn.
 - Gebruik van kinderen (beschermende gevoelens)
- **Selectie metaforen:**
 - Wat is doel? Van jargon vaak binnengroep (die taal begrijpt) los van buitengroep. Simpel praten, niet te technisch

Variatie - Interpretatieve repertoires

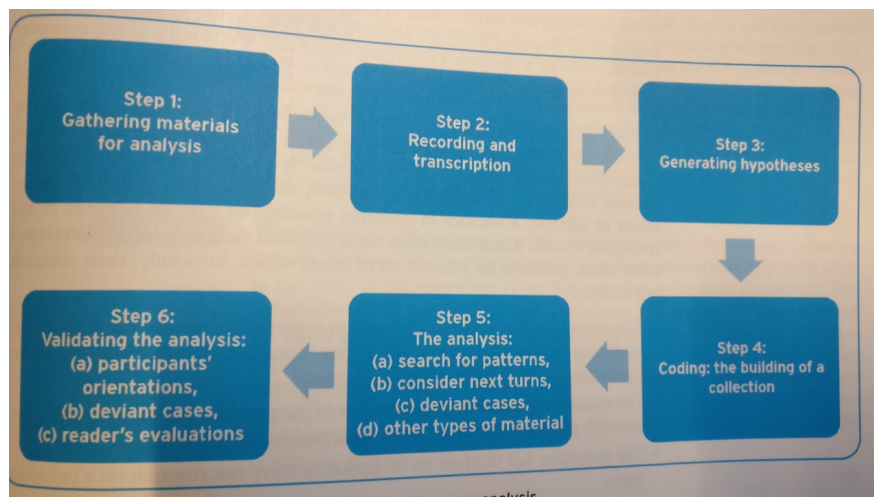
- verschillende ‘handelingen’ en ‘acties’ zullen een verschillend soort ‘discours’ genereren
 - Een situatie, deel uitmaken van een **sociale groep** of bepaalde eigenschappen van een persoon kunnen aan de basis liggen van deze variatie.
 - Verscheidenheid in het gebruik van taal staat centraal omwille van de nauwe relatie met de **functionaliteit van taal**.
 - In een analyse kan het voorkomen van variatie gebruikt worden om terug te koppelen naar de **‘functie’ van de taalhandeling**.
 - → Als we kunnen voorspellen dat bepaalde functies van taal binnen een specifieke constructie kunnen leiden tot bepaalde systematische variaties in taalgebruik dan kunnen we vanuit de aanwezigheid van die variatie proberen de functies en de constructie te achterhalen.
- **new literacy studies** (Het idee dat taal meer is dan enkel taal. Er horen een heleboel andere zaken bij om “gepast” te spreken in een bepaalde situatie of groep.
 - Je bent thuis een zoon of dochter, je bent op school een student, je bent onder je vrienden weer iemand anders.
 - Discourses are ways of being “people like us.” They are “ways of being in the world”; they are “forms of life”; they are socially situated identities. They are, thus, always and everywhere social and products of social histories. Language makes no sense outside of Discourses, and the same is true for literacy.
- **Interpretatieve repertoires**
 - Een repertoire is een **cluster van een aantal termen**, die in specifieke *constructies* gebruikt worden en die gestructureerd worden door bepaalde *metaforen of beelden* en *binaire opposities*.
 - Door te onderzoeken welke repertoires mensen gebruiken om te praten over een bepaald onderwerp en door te **vergelijken tussen verschillende personen of dezelfde personen in verschillende contexten** probeert men aan te tonen wat het eigenbelang is van de spreker, hoe de spreker taal strategisch gebruikt naar gelang van de context waarin hij zich bevindt.
 - Interpretatieve repertoires construeren namelijk niet alleen een bepaalde voorstelling van sociale, politieke verhoudingen maar ze vervullen ook **argumentatieve en retorische functies** in concrete gespreksituaties. Of anders gesteld: als mensen praten doen ze dat op basis van een repertoire – ‘ways of talking’ – dat hun aangeboden wordt door de geschiedenis, de maatschappij.

- → Deelnemers aan het sociale verkeer beschikken afhankelijk van de gespreksomstandigheden en de gespreksdoelen over meerdere interpretatieve repertoires die zij in deze omstandigheden (menen te moeten) nastreven, kunnen inzetten.
- **Constructie:** “keuze” van termen creëert een betekenis
- **Functie:** geschiktheid voor de context
- **Variatie:** verschillen en tegenstrijdigheden
- Het analytische doel van een dergelijke studie is het identificeren van repertoires en het verklaren van de praktijken/ideologieën/instituties waar ze circuleren.
 - Vb. *For better or worse: The way people talk about marriage.*
 - *The romantic repertoire*
 - *The realistic repertoire*
- In het onderwijs: Even belangrijk als wat je leert, is dat je leert hoe er geargumenteerd wordt, hoe er gepraat wordt. Bv. analytisch kijken, bewijs leveren, tegenspraak dulden
 - → Dit is **ARGUESPEAK**
- **Wetenschappelijke retoriek**
 - “ik” → “wij”
 - Onpersoonlijk (het is... / Onderzoek wijst uit dat ...)
 - Jargon
 - Bewijslast
 - **“empirisch” repertoire:** vaste procedures, zekerheid, ...
 - **“contigent” repertoire:** onderzoek als resultaat van toevallige vondsten, persoonlijkheden
- Interpretatieve repertoires **construeren** niet alleen een bepaalde voorstelling van sociale verhoudingen maar ze vervullen ook **argumentatieve en retorische functies** in concrete gespreksituaties
- Interpretatieve repertoires kan men op het spoor komen door:
 - 1. Welke zijn de metaforen waarmee over een bepaald onderwerp gesproken wordt?
 - 2. Welke zijn de tegenstellingen die hierbij opvallen?
 - 3. Welke zijn de ‘functies’ die aan een bepaald onderwerp worden toegekend?
- **Paradox interpretatieve repertoires**
 - mensen = actieve, autonome, strategische gebruikers van taal ⇔ gestructureerd en beperkt door de context van hun discours.
- **Kritieken:**
 - 1. Een kritiek op Potter & Wetherell is dat ze de studie van grammatica verwarren met discours analyse. Het is echter niet hun bedoeling om een grammaticale analyse te maken van taal, ze stellen wel dat aandacht voor het gebruik van een bepaalde grammatica een bepaald repertoire op het spoor kan brengen. Zie bvb het voorkomen van onpersoonlijke grammaticale constructies bij het onderscheid tussen een empirisch en een contingent repertoire in het onderzoek van Gilbert & Mulkey. (Zie ook Hyland).

- 2. De overaccentuering van het strategisch gedrag van deelnemers aan het sociale of discursieve verkeer leidt tot een nogal eenzijdig beeld van het alledaagse discours als product van rationeel calculerende taalgebruikers. Op deze wijze wordt miskend dat verbaal gedrag in belangrijke mate routinematig plaats vindt en dat gespreksdeelnemers zich lang niet altijd bewust zijn van de betekenissen, die zij door hun taalgedrag (re)produceren en de effecten die zij daardoor teweegbrengen.

Soorten data

- Meest courant: interviews en conversaties, maar ook beleidsdocumenten, krantenartikelen,...
- Face-to-face interactie en geschreven woord zijn maar enkele manieren
- **Transcriptie van gefilmde materialen:** neerschrijven, capteren van gezichtsuitdrukkingen.

-
- Hangt steeds af van je orientatie/hypothese. Denk je dat het belangrijk is om stiltes mee te nemen, intonatie, gezichtsuitdrukking?
- Welke functie heeft zo'n emoticon? Ironisch, of probeert het een lach weer te geven in een dialoog (omdat we elkaar niet face-to-face zien)

Voorbeelden

- **Discours rond de tafel**
 - Family narrative as political activity
 - onderzoek naar hoe families vertellen over hun ervaring van die dag aan elkaar
 - Constructie van hiërarchie in families door verhalen vertellen aan de eettafel (empirische studie)
 - Wie introduceert topic? Wie is de hoofdpersoon? Aan wie wordt het verteld? Ouders, vooral moeders, zijn diegene die verhalen introduceren (macht over topic en timing). Kinderen zijn vaak de hoofdpersoon van het verhaal. Wordt vaak verteld aan vaders. Kinderen toonden vaak weerstand tegen verhalen om geen onderwerp te worden van het verhaal (schrik voor de spotlight)
- **Discours in de krant**

- Krant als recontextualisatie van andere discoursen
- Manieren waarop de wereld wordt begrepen en in “taal gegoten” - Encoding
- Tekststructuur
 - Wat grijpt de aandacht?
 - Wat is gevolg en oorzaak?
 - Zijn alle elementen aanwezig?
 - Hoe eindigt het (besluit)?
- **Actoren & gebeurtenissen**
 - **Aggregatie:** samen nemen van een groep van mensen (o.b.v. karakteristieken, achtergrond, intenties, motivaties, SES) en ze daartoe beperken
 - Humanisatie en individualisatie
 - Toewijzing van rollen (Wie heeft macht, wie niet)
- **SPREKEN (“CITATEN”)**
 - Hoe verder weg van directe citaten, hoe meer afstand van bron, hoe meer evaluatie door discours van krant

Table C4.1 Different forms of discourse representation

<i>Direct quotation</i>	The councilwoman said, ‘because of unforeseen circumstances, we will be revising the planned completion date of the project.’
<i>Paraphrase</i>	The councilwoman said that the project would be delayed.
<i>Selective quotation</i>	The councilwoman admitted that the completion date of the project would have to be ‘revised.’
<i>Assertion</i>	The project is experiencing severe delays.
<i>Presupposition</i>	Unreasonable delays have plagued the project.

-
- **Woordkeuze:**
 - **Binaire opposities** (bv. immigrant versus emigrant)
 - **Metaforen** (bv. “hij gaat de strijd aan met...”)
 - **Adjectieven** (evaluatie)
 - **Repertoires** (coherente verzameling van termen, opposities metaforen, woordkeuze)
- **Hypothese + codering**
 - Tweet is nieuws
 - Repertoire van “anoniem geweld”
 - Discours: “iemand”, “dood”

Voorbeeld examenvraag:

Wat bedoelt u precies met die tweet?

‘Het hele #metoo-gebeuren is een machtig wapen geworden. Iedereen kan er gebruik van maken, ook wie heel andere redenen heeft om een bepaalde persoon ten val te brengen. Iemand zegt “metoo”, en een bekende figuur is dood. Terwijl je altijd het risico loopt dat wat die persoon zegt, niet waar is.’

Suggereert u nu dat de getuigenissen over De Pauw niet oprecht zijn?

'Nee, absoluut niet. Hem wacht een publieke lynchpartij, zonder dat hij goed weet waarom. Dat vind ik als jurist heel erg. Hij zal nooit meer een tweede kans krijgen. Dit is zijn burgerlijke dood.'

- 1. Welke zijn de metaforen waarmee over een bepaald onderwerp gesproken wordt?**
- 2. Welke zijn de tegenstellingen die hierbij opvallen?**
- 3. Welke zijn de 'functies' die aan een bepaald onderwerp worden toegekend?**